

Az adatábrázolás, informatikai alapfogalmak, informatikai eszközök típusai

Tibi Varga 2021

Információ

Információ – egy adott rendszer számára, annak működését befolyásoló, új ismereteket nyújtó jelek, jelsorozatok tartalmi jelentését értjük. Az információ olyan új ismeret, amely megszerzője számára szükséges, és korábbi tudása alapján értelmezhető.

Az információ – megjelenési formáját tekintve – sokféle lehet.

Az információ továbbítására alkalmas természetes jeleket (fényt, hangot, illatot, hőt stb.) érzékszerveinkkel észleljük. Ismeretszerzésben az alábbi természetes információ források vesznek részt:

- látás 83 %,**
- hallás 11 %,**
- szaglás 3,5 %**
- tapintás 1,5 %,**
- ízlelés 1 %.**

Az információmennyiség mértékegysége a [bit](#).

Ha egy eldöntendő kérdésre egyforma valószínűséggel adhatók különböző válaszok, akkor az e kérdésre adott bármely válasz pontosan 1 bit információt hordoz.

Shanon képlet:

$$I(A) = \log_2 \frac{1}{p(A)},$$

ahol **p(A)** az **A** esemény bekövetkezésének a valószínűsége, **I(A)** pedig az **A** által reprezentált információmennyiséget jelenti. Ezt az összefüggést először – egymástól függetlenül – Claude Shannon és Norbert Wiener fogalmazták meg.

Shannon képlet szerint minél meglepőbb, minél jobban eltér környezetétől egy jelenség, annál nagyobb az információtartalma.

A legjellemzőbbek, azaz a számítástechnikában a leginkább használatosak a numerikus adatok, a számok. Ám egy feldolgozandó információ lehet akár szöveg, zene, kép, vagy akár egy elektronikus jel is.

Tehát az információ, a **tulajdonságait tekintve, nagyon sokféle lehet**. Így ahhoz, hogy a számítógép számára kezelhetővé váljon, több lépésben fel kell azt dolgozni...:

- a jellemzők megmérése,
- konvertálása, átalakítása

Információ

Az információ mint üzenet – a Shannon-séma

Az információ általános érvényű, egységes értelmezésére tett egyik megközelítés az in-formáció „üzenetként” történő felfogása. Ilyenkor az információt az átadás, a továbbítás aspektusából elemezzük. Ennek a közelítésmódnak az alapelemeit a Shannon-féle kommunikációs blokkséma foglalja össze.

Ennek a rendszernek az a feladata, hogy a környezetből érkező jeleket továbbításra, számítógépes feldolgozásra alkalmassá tegyék.

csatorna: jeleket közvetítő közeg.

adó: az üzenet küldője, közölni szeretne valamit

kódolás: az adó átalakítja az üzenetet, hogy az a csatornán való áthaladásra alkalmas jelformát öltse;

zaj: zavaró tényező, mely csökkenti az üzenet befogadásának hatékonyságát; fajtái: csatorna zaj (pl. mikrofon hiba, térerő hiány, telefonkábel hiánya), környezeti zaj (pl. külső zaj), szemantikai zaj (pl. akcentus, fogalmazási- és beszédhibák)A zaj csökkenti a csatorna kapacitását

dekódolás: a vevő ugyanazon technológiával visszaalakítja az üzenetet, hogy megértse; titkosítás esetén tudnia kell a titkostó eljárást és a kulcsot

vevő: az üzenet befogadója

címzett az a személy, aki az üzenetet értelmezi, feldolgozza.

A jel

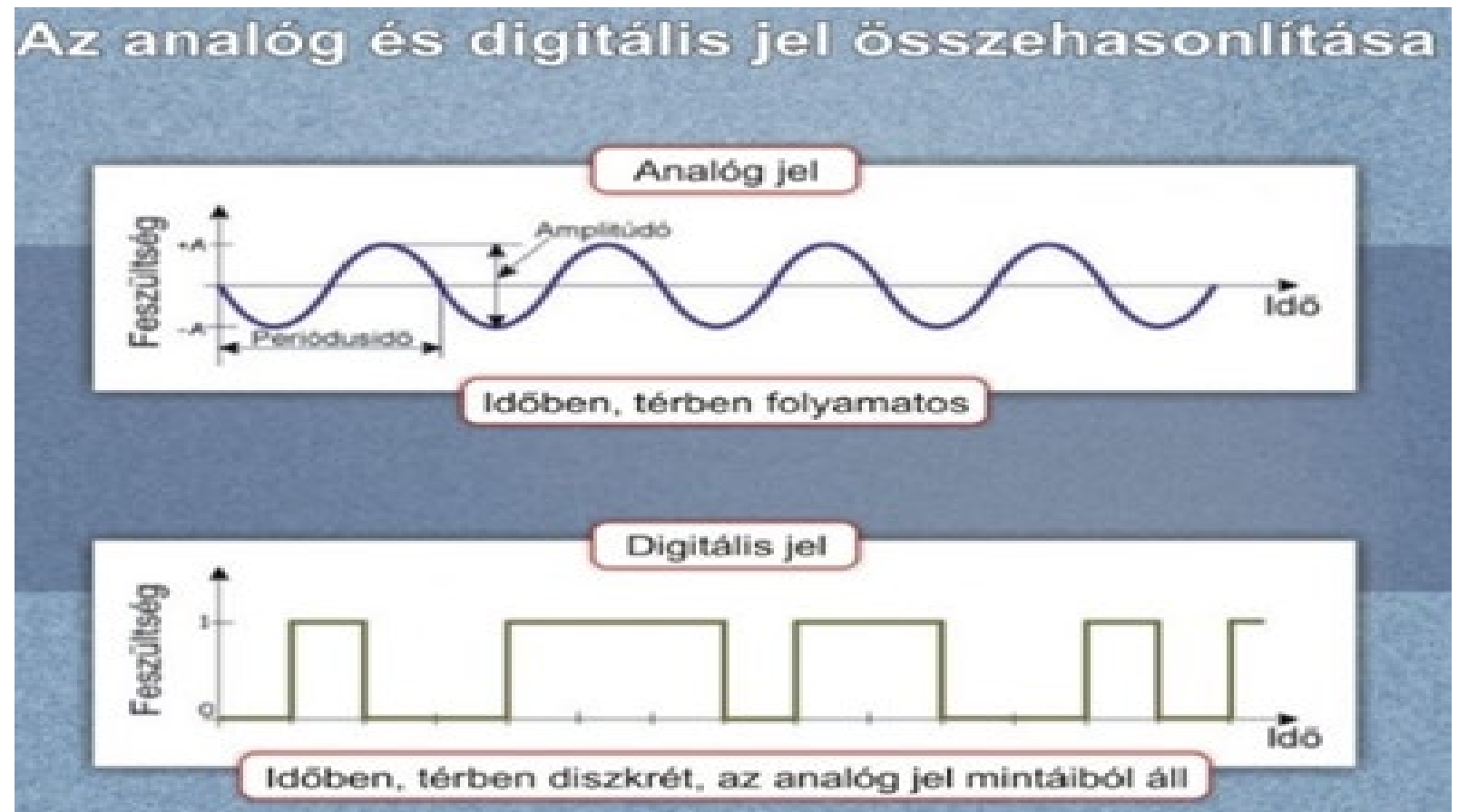
Az információelméletben egy jel a kommunikációs csatorna állapotainak egy sorozata, amelyet üzenetté lehet dekódolni.

Az információkat jelek segítségével rögzítjük

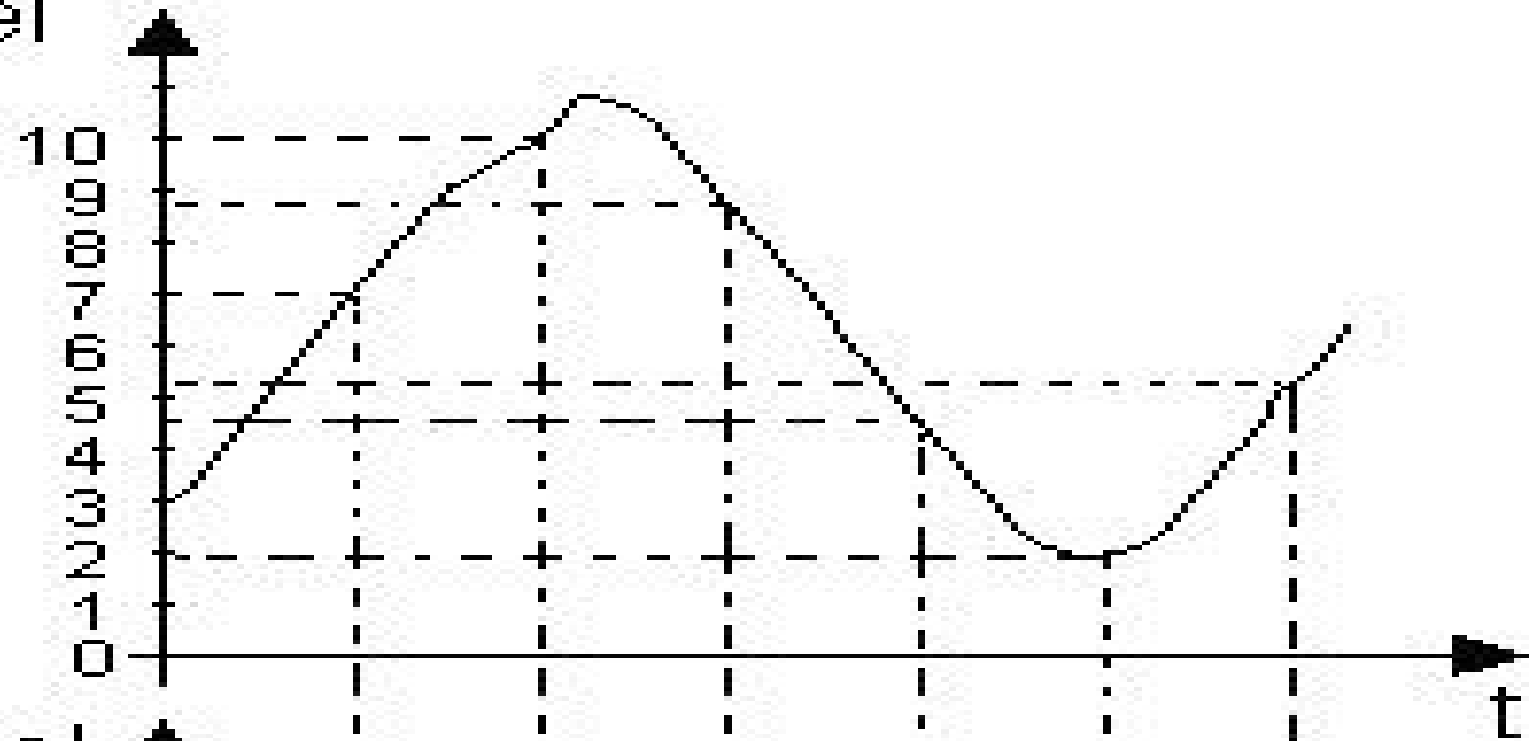
A jeleket informatikai szempontból is csoportosíthatjuk:

- **Analóg jel:** két értékhatár közt bármilyen értéket felvehet, időben folytonos
- **Digitális jel:** értékhatár közt meghatározott számú, egymástól jól elkülöníthető diszkrét értékeket vehet fel.
- **Bináris digitális jel:** kétféle értéket vehet fel, 0 vagy 1.

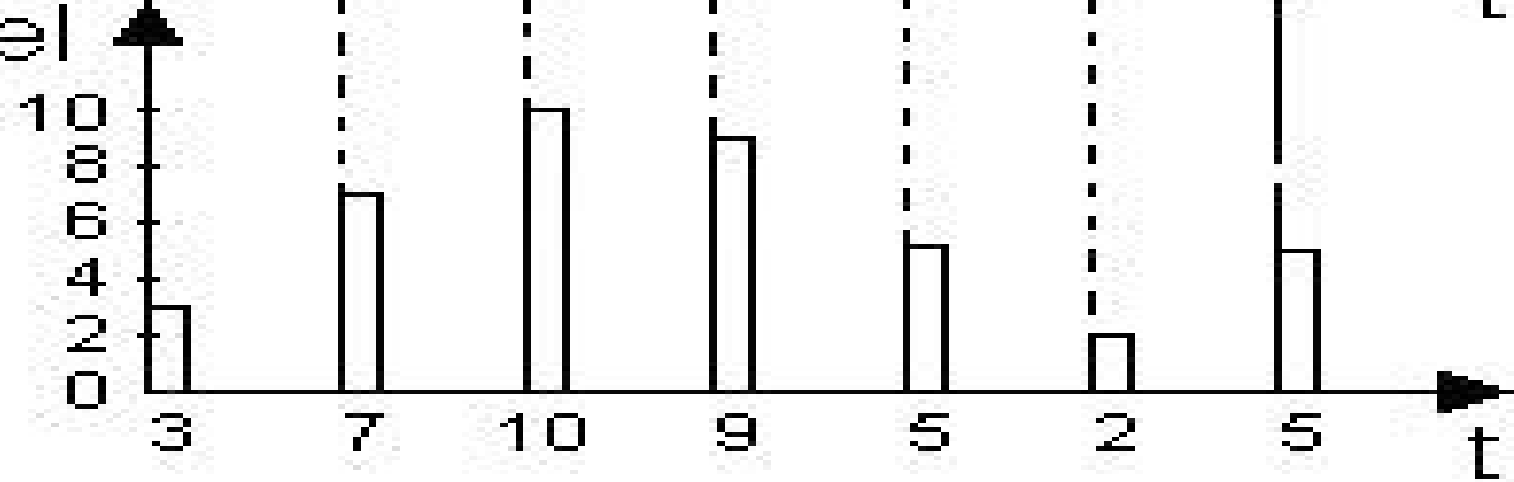
- A jelenlegi informatika eszközökön a legegyszerűbb megvalósítás érdekében **bináris** digitális jelet használunk, azonban létezik három értékű, a 0, az 1 és a -1 értékeken való kódolás is, tehát elméletben ez is megvalósítható.

Analóg jel

Digitális jel

Digitális jelfeldolgozás

- Digitális jelfeldolgozásnak (angolul Digital Signal Processing, DSP) vagy digitalizálásnak nevezzük azt a folyamatot, amikor egy fizikai mennyiséget valamilyen módon számítógéppel feldolgozhatóvá teszünk.
- Az fizikai valóságban az ember számára észlelhető értelmezhető analóg jelek fordulnak elő.
- A digitalizálás során ezeket alakítjuk (kódolás) az informatikai eszközök számára értelmezhető, feldolgozható jelekké.
- Ha újra ember által értelmezhető jeleket akarunk előállítani a digitális jeleket ismét analóg jellé kell alakítani (dekódolás). Monitor képe, hangszóró hangja, stb.

A digitális jel létrehozása

A digitális jel létrehozása kétféleképpen történik:

- Az ember által leírt parancsok értelmezése során a számítógép digitális kódot hoz létre. Fordító programok segítségével a számítógép központi feldolgozó egysége végzi.
- A fizika analóg jelből mintát veszünk és ezt a mintát egy digitálisan kódolt értékkel látjuk el. 2 lépcsőből áll: mintavételezés és kvantálás. Ezt általában a beviteli perifériák és központi feldolgozó egység közösen végzik el.

Adat

- Az adat: az információáramlás egysége, tények, fogalmak, jelenségek mértékegység nélküli, jelentésüktől elvonatkoztatott formája. Az információ tárolt formája.

Az adat mennyiség

- **Adatmennyiség** - egy jelsorozat tárolásához szükséges tárterület nagysága
- Bit (binary digit): adatmennyiség mértékegysége
- 1 bináris jel adatmennyisége 1 bit
- A működés legkisebb egységeit bit-eknek jele b (bináris számjegy. egy, az adott áramköri állapotnak megfelelő 2-es számrendszer-béli szám, értéke 1 vagy 0 - igaz vagy hamis
- Az információátvitel egysége a 8 bitből álló bájt. (byte).

- A működés legkisebb egységeit bit-eknek jele b (binary digit) bináris számjegy. egy, az adott áramköri állapotnak megfeleltetett 2-es számrendszer-béli szám, értéke 1 vagy 0 - igaz vagy hamis
- Az információátvitel egysége a 8 bitből álló bájt. (byte).

Az információ tárolás mértékegységének megadása két féleképpen történhet:

- **SI** rendszerben rögzített prefixumokat kizárólag a **decimális alapú** értelmezésükben (kilo=1000) Főként hardveres adatoknál alkalmazzák
- **EIC bináris alapú** - mivel a számítástechnikának bizonyítottan szüksége van egységes **bináris** prefixumokra (váltószám =1024)

SI decimális

Mértékegység	Adatmennyiség
B (byte)	8 bit
KB (kilobyte)	1000 byte
MB (megabyte)	1000 KB
GB (gigabyte)	1000 MB
TB (terabyte)	1000 GB
PB (petabyte)	1000 TB
EB (exabyte)	1000 PB

ElC bináris

Mértékegység	Adatmennyiség
B (byte)	8 bit
KiB (kibibyte)	1024 byte
MiB (mebibyte)	1024 KiB
GiB (gibibyte)	1024 MiB
TiB (tebibyte)	1024 GiB
PiB (pebibyte)	1024 TiB
EiB (exbibyte)	1024 PiB

Konverziók [>> Online](#)

Size of Data:

1

bytes

1

decimals

-predefined sizes-

1.0

SI Decimal Prefixes (Base 10)

1.0 B (byte)

8.0 b (bit)

0.001 KB (kilobyte)

0.008 kbit (kilobit)

0.000001 MB (megabyte)

0.000008 Mbit (megabit)

1e-9 GB (gigabyte)

8e-9 Gbit (gigabit)

1e-12 TB (terabyte)

8e-12 Tbit (terabit)

IEC Binary Prefixes (Base 2)

1.0 B (byte)

8.0 b (bit)

0.0009765625 KiB (kibibyte)

0.0078125 Kibit (kibibit)

9.53e-7 MiB (mebibyte)

0.00000762939453 Mibit (mebibit)

9.31e-10 GiB (gibibyte)

7.45e-9 Gibit (gibibit)

9.09e-13 TiB (tebibyte)

7.27e-12 Tibit (tebibit)

Prefixumok

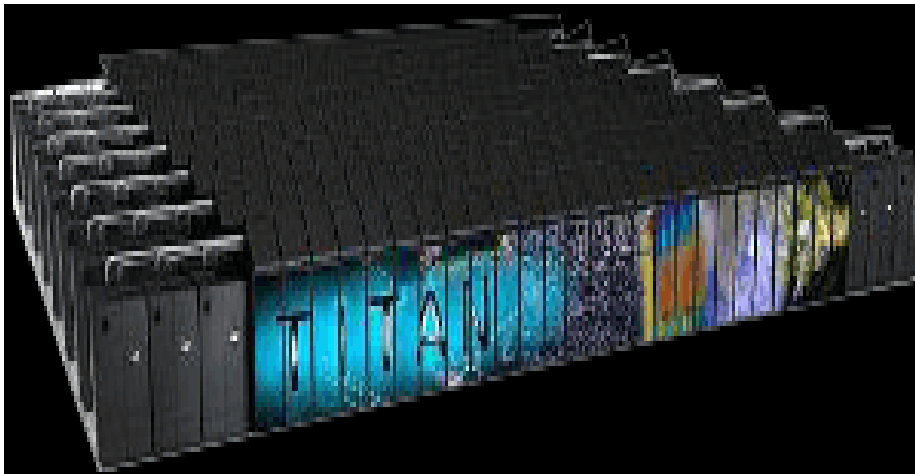
Decimal			
Value		SI	
1000	10^3	k	kilo
1000 ²	10^6	M	mega
1000 ³	10^9	G	giga
1000 ⁴	10^{12}	T	tera
1000 ⁵	10^{15}	P	peta
1000 ⁶	10^{18}	E	exa
1000 ⁷	10^{21}	Z	zetta
1000 ⁸	10^{24}	Y	yotta

Binary				
Value		IEC		JEDEC
1024	2^{10}	Ki	kibi	K kilo
1024 ²	2^{20}	Mi	mebi	M mega
1024 ³	2^{30}	Gi	gibi	G giga
1024 ⁴	2^{40}	Ti	tebi	—
1024 ⁵	2^{50}	Pi	pebi	—
1024 ⁶	2^{60}	Ei	exbi	—
1024 ⁷	2^{70}	Zi	zebi	—
1024 ⁸	2^{80}	Yi	yobi	—

Informatikai eszközök típusai

- **Szuperszámítógép**

Ez a leggyorsabb és egyben legdrágább számítógéptípus. A szuperszámítógépek olyan egyedileg épített célszámítógépek, amelyeket egy adott, általában nagy számításigényű program lehető leggyorsabb végrehajtására használnak. Ilyen gépeket használnak például időjárás-előrejelzések készítéséhez, nukleáris robbantások szimulálásához, illetve mozifilmek csúcsminőségű animációinak, effektjeinek elkészítéséhez.

- **Nagyszámítógépek** - Mainframe számítógépek

Nagy méretű számítógépek, melynek egységei akár egy szobát is megtöltenek. Általában külön gépteremben helyezik el, ahova csak a kezelő személyzet léphet be. Nagy mennyiségű adat tárolására, feldolgozására, illetve bonyolult számításigényes programok futtatására szolgálnak. Több millió utasítást végrehajtanak egy másodperc alatt. Nagyszámítógépeket használnak a mamutvállalatok, nagy bankok adatfeldolgozására. Általában terminálokkal csatlakozunk hozzájuk.

- **Miniszámítógép:**

Feladataiban és elérési módjában hasonló a mainframe számítógépekhez, teljesítménye azonban kisebb. Ilyen számítógépeket használnak például a kis- és középvállalatok, ahol maximum 100-200 felhasználó kiszolgálása szükséges. Kisebb teljesítménye miatt a miniszámítógép lényegesen olcsóbb a mainframe rendszereknél. Több processzoros nagy háttértárolóval rendelkező szervergépek. Sokszor használják őket személyi számítógépekből álló hálózat központi gépeként. Legelterjedtebbek a DEC cég VAX gépei.

- **Személyi számítógépek** - PC - Personal computer

1. Asztali számítógépek

2. Hordozható számítógépek - Laptop, netbook

Kézi számítógépek – PDA, -personal digital assistant PNA -personal navigation assistant , Tablet

- **Okos telefonok** - smart phone

- **Speciális számítógépek**

Jármű és berendezés vezérlő számítógépek , okos televíziók. ETC.